

ДИСКУСИЯТА УПРАВЛЕНИЕ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ В УСЛОВИЯТА НА ПАНДЕМИЯ¹

Иван Палигоров
Лесотехнически университет, София

Резюме

Представено е кратко обобщение на по-важните моменти от проведените конференции по Управление и устойчиво развитие през изминалите 23 години, както и на възможностите за усъвършенстване на управлението за справянето с предизвикателствата в условията на пандемия от COVID 19.

Ключови думи: управление, устойчиво развитие, пандемия.

Key words: management, sustainable development, pandemic.

JEL: Z29.

Изминаха 23 години от първата среща на основателите на научната конференция посветена на предизвикателствата на новата за края на миналия век либерална концепция за устойчиво развитие. Въвеждането на извънредните мерки във връзка с епидемията от корона вирус COVID 19 през м. март 2020 г. не позволи да се проведе в обичайното време и на обичайното място XXII Международна научна конференция „Управление и устойчиво развитие“. Така бе и през 2021 г., когато проведохме XXIII Международна научна конференция „Управление и устойчиво развитие“ в онлайн формат. Тази година откриваме в хибридна форма (на живо и в онлайн формат) XXIV Международна научна конференция „Управление и устойчиво развитие“ и ще я проведем присъствено на Юндола, за да възстановим традициите. Усложнената обстановка от епидемията и войната на няколко стотин километра на изток от България ограничи международното участие в конференцията, но се надяваме с преодоляването на ограниченията да се възстанови традиционното участие на нашите колеги от Литва, Латвия, Естония, Русия, Украйна, Полша, Чехия и Словакия.

Погледът в историята, припомнянето на изминатия път ни позволява да си обясним как са постигнати днешните резултати, за да могат младите колеги да помнят и запазят традициите и с удвоен ентузиазъм да се справят с новите предизвикателства на бъдещето. Древна китайска мъдрост гласи – „и най-дългият път започва с първата крачка“. И така, крачка след крачка се изминаха 23 години от издаването на първия брой на научното списание „Управление и устойчиво развитие“. За нас изминалото време бе богато на много промени. Изискваха се

много усилия, белязани с ентузиазъм, разочарования и изискващи едновременно търпение, упоритост и постоянство за да се реализира всяко постижение. За да се зарадваме на удовлетворението, както и на усещането, че работим в името на благородна кауза! За дълъг период от време Международната научна конференция „Управление и устойчиво развитие“ бе единствения ежегоден научен форум, който се организираше от ЛТУ. Това позволи участниците да са от различни факултети и специалности, да се разшири тематиката на научните направления, утвърдени във времето.

Началото бе поставено през март 1999 г., когато учени от 11 висши училища – Университет за национално и световно стопанство, София; Технически университет – София; Технически университет – Габрово; Стопанска академия „Д. А. Ценов, Свищов; Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, София; Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Висше военно училище „Васил Левски“, В. Търново; Химико-технологичен и металургичен университет, Бургаски свободен университет; Бургаски университет „Проф. д-р Асен Златаров“ и ЛТУ, експерти от Националната агенция за оценяване и акредитация, Националното управление на горите към Министерство на земеделието и горите, Министерство на околната среда и водите, представители на неправителствени организации и на частния бизнес се събраха в базата на Учебно-опитно горско стопанство „Г. Ст. Аврамов“ – Юндола на теоретичен семинар, за да дискутират по проблемите на обучението във висшите училища в контекста на новата либерална концепция за устойчиво икономическо

¹ Пленарен доклад представен при откриването на XXIV^{та} Международна научна конференция „Управление и устойчиво развитие“, проведена 18.03. до 20.03.2022 г., в София.

развитие. В хода на дискусиата се породи идеята, че устойчивото развитие на света обхваща в единство триадата „човек – общество – природа“. Че е необходимо да се провежда постоянна, все по-задълбочена научна дискусия и да се търсят практически механизми за налагането на тази нова управленска, общо научна и светогледна концепция.

Много са хората, имената на които следва да бъдат записани с големи букви сред основателите, но е невъзможно да не се подчертае заслугата на проф. д.ик.н. Асен Ковачев, проф. д.ик.н. Иван Йовков, проф. д.т.н. Георги Пухалев, проф. д.ик.н. Диана Иванова, проф. д-р Алекси Данчев. С времето все повече расте убеждението ни, че не би било възможно да се развие тази научна дискусия, ако с течение на времето „семеето на идеята не намери благоприятна почва“ за своето развитие в съзнанието на всички нас участниците в конференциите, авторите на научни публикации. Значението на конференцията като форум, на който става широк и богат обмен на идеи, на научна и научно-приложна информация е гаранция за поддържане на традицията за висок професионализъм. Нещо повече, един от най-важните изводи от първата дискусия в неформалния Клуб „Юндола '99“ остава и до днес: „Устойчивото развитие не е състояние, което веднъж завинаги трябва да бъде установено. То не е идеален образ, с който действителността е длъжна да се съобразява. Устойчивото развитие на природата и обществото е форма на движение, което премахва сегашното състояние. Условиата, темповете и посоката на това движение са предопределени от съществуващите предпоставки. Задачата на науката за устойчиво развитие е да ги разкрие, а на практиката да ги използва при вземане на управленски решения.“

Основните предпоставки, които ни събират и днес за да дискутираме по проблемите на новата управленска парадигма, базирана на изискванията на устойчивото развитие не са се променили. На първо място, необходимостта да бъдат осмислени натрупаните значителни научни и познавателни ресурси от проведените до сега конференции. За нас, като преподаватели, е важно да дискутираме как тези познания да се въведат по подходящ начин в образователния процес. И ако научните дискусии в началото бяха върху теорията, разбирането, дефинициите, различните гледни точки и страни, класификациите на понятията и т.н., с нарастването на броя на участниците от практиката, започна да се търси отговор на въпросите как тези знания да се трансформират в действени управленски инструменти, базирани на изискванията на устойчивото развитие.

На второ място, неусетно дискусиите по тези въпроси се превърнаха в непрекъснат процес, в необходимост за всеки от участниците. Наложил се идеята, че устойчивото развитие обхваща в единство триадата „човек – общество – природа“, с всички аспекти на неговото проявление. Докато на първата конференция се дискутираха само проблемите на обучението във висшите училища в контекста на новата управленска парадигма, базирана на изискванията на устойчивото развитие, то още през декември на същата 1999 г., втората научна конференция бе посветена на „Управлението на промяната в контекста на евроинтеграцията“. Във фокуса бе желанието да се обсъждат най-актуалните въпроси и да се търсят рационални решения. Конференцията бе първа в нашата страна, както по своята проблематика, така и по време на провеждане – само няколко дни след официално отправената на 11.12.1999 г. покана към България да започне преговори за влизане в Европейския съюз. От 2007 г. България е една от страните-членки на европейското семейство и през 2018 г. председателства Европейския съвет за 6 месеца. Бяха очертани нови перспективи, както във вътрешно политически, така и в международен план.

Като първа крачка в утвърждаването на международното научно поле, следва да се посочи Международната научна конференция на тема „Управлението на човешките ресурси – ключов фактор за Европейската интеграция“, която се проведе във Варна, през м. май на 2000 г., на която бяхме съорганизатори. Конференцията бе проведена под егидата на Европейския център по управление на човешките ресурси в Университета Кренфийлд, Великобритания, с личното участие на директора на центъра проф. Крис Брустър. В конференцията взеха участие още директорът на Института по управление на персонала в Упсала (Швеция) – Улф Йохансон, авторът на най-широко известната книга по „Интегрирано управление на човешките ресурси“ – проф. Мартин Хилб от Швейцария, завеждащи катедри по управление на човешките ресурси от университетите в Гент, Прага, Виена, Тампере, Падеборн (Германия), Атина, Лимерик (Ирландия), Лисабон, Барселона, Истанбул и Кипър. От българска страна в конференцията участваха: преподаватели и научни работници от 9 университета, както и специалисти по управление на човешките ресурси от водещите компании в областта на управлението и развитието на човешките ресурси – „Хил Интернешънъл“, „Снелинг“, „Персонал и мениджмънт консултинг“, KPMG, ProSoft, „Център за развитие на човешките ресурси“, Програма ФАР, „Шнайдер Електрик“, „Кларина“, Националният осигурителен институт,

Националната електрическа компания, АЕЦ Козлодуй, БДЖ, „Плевен ботълинг“, „Бритиш американ табак – България“, „Рила солушън – България“, „ТехноЛогика“, „Балканфарма“, „Ню-Ай“, ВІВА и др. Като резултат от тази конференция през 2000-та година факултет „Стопанско управление“ на ЛТУ бе поканен за сред учредителите и за колективен член на Българската асоциация за управление и развитие на човешките ресурси (днес Българска асоциация за управление на хора).

В годините след 2004 г. международното участие в конференцията се измерва с над 30 участници годишно, от повече от 11 страни от 4 континента.

Изминатият път ни дава увереност в няколко неща, които следва да се подчертаят.

На първо място, тематиката на устойчивото развитие като концепция, равнопоставеният диалог между участниците, отвори широко вратите за организиране на редица тематични конференции и присъединяване на нови съмишленици.

На второ място, тематичното ограничаване на дискусиата през периода 1999–2002 г. доведе до променливост в броя и особено в състава на участниците, загуби се целостта и широтата на дискусиата. От 2003 г. (т.е. на петата международна конференция „Управление и устойчиво развитие“ се възстановиха поставените в началото тематични направления:

- Развитие на концепцията за устойчиво развитие;
- Управление на устойчивото развитие – критерии, индикатори и политика;
- Основни области за реализиране принципите на устойчивото развитие;
- Управление и устойчиво развитие на човешките ресурси;
- Съвременни информационни технологии в управлението и устойчивото развитие;
- Приложение на изискванията на устойчивото развитие в образованието и обучението.

Динамичните промени и отвореността, но и *устойчивото придържане към тази тематика през изминалите години, в известна степен позволи да се наложи и утвърди нещо, което ни „липсваше“ в предишните години – един постоянен диалог, толерантно обсъждане на най-актуалните въпроси в интересите на различните слоеве в гражданското общество.*

На трето място, утвърдени учени и специалисти в областта на устойчивото развитие, от една страна – професори и доценти, както и младите техни последователи – асистенти и докторанти от представените катедри и факултети на различните университети, а от друга –

специалисти и експерти от практиката имат свободата на научната изява, възможността да споделят идеи, да покажат своите достижения, да трупат опит в защитаване на научни тези. Общата оценка, която се налага от съдържателна гледна точка е, че преобладаващата част (над 85%) от представените и публикувани доклади са посветени на актуални въпроси на управлението и устойчивото развитие.

Някои по-важни количествени показатели, характеризиращи утвърждаването на дискусиата през изминалия период съвсем накратко са: над 2450 участници в проведените до 2019 г. конференции; представени са и са публикувани на страниците на списание „Управление и устойчиво развитие“ 2404 научни статии и научни съобщения, в общ обем от над 13 300 страници; 48% от докладите са представени от асистенти и докторанти (съответно 32% и 16%), 36% от доценти и 16% от професори. В още 12% от научните публикации, асистентите и докторантите са съавтори. През този период също така бяхме участници и съорганизатори на две юбилейни международни научни конференции на Лесотехническия университет, в които участваха 79 научни работници с 66 научни доклада, в общ обем от над 320 страници.

Това още веднъж доказва, че наложеният открит дух на научната дискусия, създава възможност за равнопоставеност между поколенията при израстването в научната кариера. От 2008 г. бе отделено организирането на младежка научна конференция на тема „Управление и устойчиво използване на биологичните ресурси“, с участието на ученици от средните професионални училища, която има вече 8 свои издания, с над 500 участника.

Следва да се отбележи и още един важен факт. На X-та конференция от м. март 2008 г. бе приет Меморандум, в който ние демонстрирахме отново нашето желание да бъдем партньор и помощник на държавните органи и на институциите при доразработването на Стратегията за устойчиво развитие на Република България. Получихме отговори от Народното събрание, Министерски съвет и Министерство на икономиката и енергетиката (МИЕ). МИЕ, чрез Националния междуведомствен координационен съвет по устойчиво развитие организира и провежда с активното наше съучастие кръгла маса, посветена на проблемите на устойчивото развитие на Република България.

В пленарно заседание на конференция през 2018 г. бе представена и наши колеги взеха участие в изготвянето на Бялата книга за устойчиво развитие на България на основата на изискванията на Програмата за устойчиво развитие

до 2030 г. на ООН, подписана от президента Плевнелиев през 2015 г.

От началото на 2020 г. светът бе изправен пред ново предизвикателство – справянето с пандемията от новия корона вирус COVID 19. И ако в началото увеличаването на капацитета, оборудването, квалификацията на хората от здравната система, физическата и социалната дистанция за опазването на човешкия живот бе най-важното, не по-малко важно бе да се даде отговор на въпросите как ще продължи животът в условията на съжителство с вируса и недопускане на нова пандемия. По-скоро какви ще са последствията за икономиката, за развитието на Цивилизацията ни. Особено важно е как ще се справим с тези нови предизвикателства. Кои са тези въпроси, решенията на които следва да подпомогнем? Как ще успеем да развиваме нашата страна, кои ще са приоритетите за развитие на икономиката, в кои отрасли или сектори ще се инвестира, за да се преодолее изоставането в обема на БВП, в производителността, определящо най-ниските доходи в ЕС. Защото цели сектори от реалната икономика пострадаха или бяха затворени? С военният конфликт в Украйна се постави нова бариера за бизнеса, особено за туризма. България има много древна история, богата култура, традиции и природни ресурси, което ни прави една много желана туристическа дестинация. За да се подпомогне възстановяването на туризма, следва да се премахнат ограниченията, да се удължи действието на мерките за подпомагане на заетостта и бизнеса. Това ще улесни инвестициите в реални сектор, където се влагат много Европейски средства за обновяване или построяване на нова базова инфраструктура, за подобряване на транспортната инфраструктура.

За XXVI-та конференция са заявили участие 63 автори, от които 3 от чужбина и 50 от България – 7 университета, 3 института на Българска академия на науките, специалисти и експерти от държавни институции – Изпълнителна агенция по горите, Министерство на земеделието, храните и горите, Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия, ученици от Национална професионалната гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“, Велинград, като е заявено представянето на 40 доклада.

От съдържателна гледна точка, по време на конференцията отново следваше да бъдат дис-

кутирани най-важните въпроси от утвърдената тематика в областта на управлението и устойчивото развитие. В условията на пандемия единствената възможност за обмен на идеи са онлайн заседанията и публикуваните научни статии, доклади и съобщения, а редакционната колегия на списание „Управление и устойчиво развитие“ ще предостави възможност изцяло да се публикуват различните мнения и аргументите към тях. Имаме задължение към всички автори от 2020 г. и 2021 г., публикациите ще бъдат отпечатани в научното списание „Управление и устойчиво развитие“. Забавихме се поради подготовка на документите за акредитация на специалностите, но броевете вече са в печатница.

В заключение, ако трябва да се изберат най-важните фактори, равни по своето значение през изминатия път, си позволявам да посоча на първо място, ентузиазмът на основателите, които ползвайки пример от биологията „посяха семето“ на идеята за научна дискусия по проблемите на управлението и устойчивото развитие; на второ място, на участниците в научните конференции, които са „почвата, в която това семе покълна, разви се и дава своите плодове“ и на трето място, екипът от организатори от факултет „Стопанско управление“, които със своя апостолски по характер, неуморен и много често незабележим труд, осигуряват условията, благоприятна среда за развитието. Специална благодарност на ръководството на ЛТУ, лично на чл.-кор. д.н. проф. Иван Илиев, почетен председател на Организационния комитет, на екипа на УОГС Юндола за организацията и предоставените условия.

Следва още да се посочи, че неусетно, но напълно естествено между тези елементи, между всички нас се създаде една здрава връзка, наречена научна дискусия по проблемите на „Управлението и устойчивото развитие“.

Защото, убедени сме, за да има утре, трябва да се започне от днес! В днешното забързано и изпълнено с много предизвикателства време, поели по дългия път на хармонизирането на сложните и противоречиви взаимоотношения между човека и природата, приоритетно следва да отделим необходимото внимание на днешните действия и с тях да дадем шанс на нашите деца, на нашите внуци, на идните поколения на България, на Европа и на Света!

THE DISCUSSION MANAGEMENT AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT – CHALLENGES AND DECISIONS IN A PANDEMIC ENVIRONMENT

Ivan Paligorov
University of Forestry, Sofia, Bulgaria

Abstract

The short summary of the main aspects of conferences in the field of Management and sustainable development during the last 23 years are presented, also the possibilities for crisis management improvement in the pandemic environment are pointed out.